

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннарының 1984 чылда социалисттик хуулээлгелери

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннары СЭКП-ниң XXVI съездинин, СЭКП ТБ-ның оң соондагы Пленумнарының шийирлерин амыдыралга боттандырышкан, экономиканың болгаш культураның улам ылдыйтат хөгжүлгөсүн 1983 чылда хандыран.

1984 чылдың планын чедир болгаш ажыр чедир чыгыш күүсүдир дээр, СЭКП ТБ-ның декабрь (1983 ч.) Пленумунун шийирлеринге, чылдың өткөндөн күжүннү кынып ажылдаарыңа, немдел курлавырларын доктаама дилет тыварыңа партиязың кытырыңа тодорай ажыл херектер-биле харылавышкан, СЭКП-ниң составында Тываның ажи тура-биле каттышканын 40 чылдың төлөгүтүт куур дөш турушпашан, үлөтүрүнү, тудурун, көдө ажыл-агыйын, транспортун, ачы-дуза хандырылганын, культураның болгаш улус ажыл-агыйының өскө-да адырларын, ажил-агыйыңдарыңа дарааныңа социалисттик хуулээлгелерин атың.

Үлөтпүр талазы-биле

Будурулганың ажылчын болгаш ажылдыг тынарын бедир, сагылачурунун быжылдар талазы-биле хемчеглерин боттандырып тура, күш-ажылдың будурукчулугун планнашкан ажыр 1 хуундан азыраак өстүрер болгаш 1,3 миллион рубльдин продукциязын немей бодуруп үлдүр. Продукцияның ботунезин планда көрдүнгөсүнө немей 0,5 хуунчылдар база 500 муң рубльдин немелде орулганын алың.

Продукция бодурулганын хемчазынын болгаш сайгарарын, кылгаштарын хой кезин бодуруп үлдүрүң 1984 чылдын күрүнө планын декабрь 28-те күөсүдир. Доктаат тынган планда ажыр 60 муң тонна хөмүрдүш кызыл тынар, 3,5 муң тонна дагдугун, 350 кубометр эшээр дөмбө-төтүн, 1,8 муң кубометр дилет материалдарын, 40 тонна дагыны, 20 тонна кондитер кылгаштарын, 15 тонна мал сарсаан, 100 тонна чааң сүт продуктуларын кылгаш бодуруп. Чонун хергелде бараанынын планга немей 338 муң рубльде бодуруп.

Будурулганың бедир будурукчулугу 200-тен азыраак ас чад хергелдерин болгаш машиналарын тургузар база шийгээдир. Чаа техниканы болгаш чаартыкчы саналдарын ажылдааныңа 640 муң рубль түнүг экономиктиг ажылчын орулганын алың. Шынарын эрди категориязынын продукциянын бодурун үлдүрер 1983 чылдыңда денээр 10 хуу көвүдүр. Продукциянын болгаш кылгаштарын 73 чаа хевирлерин, а оң иштинде чонун хергелде бараанынын 45 хевирлерин бодурун шийгээдир.

Капиталдык болгаш хуулаагы чарыктарының күөсүл-биле 3 млн. киловатт-шак электри энергиязын, 5 муң гигакалорий чылдыг энергиязын, 1,5 муң тонна чигелдир одаар чүдүлү, 1100 кубометр ышк материалдарын камнап алың.

Совет Тываның 40 чылдыг уткүшүр планда ажыр үлөтүр-продукциязын 1 млн. рубльге, оң иштинде чонун хергелде бараанынын 260 муң рубльге бодуруп, сайгарар. Күш-ажылдык организацияларын болгаш илде бөөрүнүн бригадаларынын улам ылдыйтат хөгжүлгөсүн хандыраң.

Массалыг профессионал 1200 ажылчыларын белеткээр, 2200 кижини мергежилди бедир болгаш холушак мергежилдерге өөдир. Ажылдап турар бир кижиге онаштыр ажил шагының чидирин 1983 чылдыңда бодураң, 10 хуу кызыраң.

Геологияшчилдер ажылдарының ажылчын бедирлерин хемчеглерин боттандыраң. Туду материалдарын тылгаштың бир черин үлөтүрүге ажылдаарыңа хуулээдир. Улут-Хемик хөмүрдүш бассейниң база Ак-Сугунг кызыл байлак тылгаштың черин курлавырларын теңдүр шийгээдир ажылдарын дооар. Шийгелгич архаан сүлгүт черин тодорай шийгелдерин материалдарын СЭКП-ниң Курлавырлар талазы-биле күрүнө комитетинге кызыраң.

Үлөтпүр будурулгелерин болгаш организацияларын дуузал ажыл-агыйларыңа ээтиң — 60 тоннадан, картофельди — 250 тоннадан, погаштарын — 50 тоннадан азыраак өөдир.

Капитал тудуг талазы-биле

Капитал салымшкынарын ажылчын бедир, доозут баан тудуларын хемчазын 10 хуу кызыраң. Будурулганың кудурунун, чуртталга бакшынарын, культура-амыдыралың өскө-да тудуларын ажылдагы кирерин ай планда боттандырың хандыраң. Улут павелдиг бакын тудурун негиз, Чаа Шагам-Арыг хоорайда эмелге комплексиңиң бирги адыраң, Кызылдың ТЭС-те котлуду, 42 муң дага азыраак калканы хуулаан эрте ажылдагы кызыраң. Агроулетпүр комплексиңиң тудуларын мурнады тудар. Совет Тываның 40 чылдыг уткүшүр урууларын планнашканын 120 орунуг соматика эмелгезин, ийи уруулар санын ажылдагы кызыраң.

Тудуларын болгаш бакшыларын эшээр арга-биле кылырын 48—50 хуу чедир, объектилерин «эки» база «терги» ажи» демлек-биле дужаарын 70 хуу чедир. Күш-ажылдың будурукчулугун планда көрдүнгөсүн 1,1 хуу өстүрерин, тудуг-монтаж ажылдарынын ботунезин 0,5 хуу немей чигелдир хандыраң, оң күөсүл-биле 800 муң рубльдин тудуг-монтаж ажылдарын кылың, 300 муң рубльдин орулганын алың. 380 кубометр тудуг бакын, 110 тонна цементин, 84 муң туурун, 305 муң киловатт-шак электри энергиязын камнап алың.

Кылганын барымдаалан шалың алың ажылчыларын 63-тен азыраак ас хууун аккордшаналдыг төлөкүр шийгелер, бригада керээзинин аргамчы 20-ден азыраак ас бригадаларын немей шийгелер болгаш керээлгит ажылдап турар бригадалар-биле тудуг-монтаж ажылдарының 35-тен азыраак ас хууун күөсүткен турарын хандыраң. Тудуг

жү мергежилдерге 1045 кижини өөдир, 1500 хире кижини мергежилди бедир, ажил шагының чидирин 10 хуу азыраак.

Агроулетпүр комплексиңиң талазы-биле

Интенсификацияга, материалдыг, күш-ажылчы болгаш сак-хөө курлавырларын улам ажылчын кылдыр ажылдаарыңа, күш-ажылды бригадалар хевир-биле организацияларыңа, илде бөөрүн, планнын, күш-ажылдың болгаш технологияга сагылачурунун быжылдарыңа үндөшлөш, көдө ажыл-агыйын болгаш агроулетпүр комплексиңиң өскө-да адырларын дөдөсүл шапкын хөгжүрүң чедир алың.

Чер ажылчын зоналар дайын системаларын, хөдүүнү оң үлөдиринге уду болбаазырадырын технологиязын, хөдүүн камгаштарын тарыла элчестиргелерин комплекстиг шийгээдир, агроулетпүр бүгү хемчеглерин шынарын өртүрерин хандыраң.

Тарыла шийгелерин гектар санындан ортума-биле 11,6 центнер тарын, 95 центнер картофельди, 160 центнер погаштарын, 150 центнер силос культуларынын алың. Сугаттыг черлерин гектар ботунезин 18,5 центнерден азыраак ас тарын, хой чылдыг 25 центнер сизгенин алың. Совхозтарга тараз будурун 185,5 муң тонна, картофельди — 27,5 муң тонна, погаштарын — 13,2 муң тонна чедир. Нийтинин секторунга 24,6 муң тонна ээти, 34,6 муң тонна сүтү, 2070 тонна дүктү (арыг деңиз-биле), 27,5 миллион борбак чуурган будуруң.

Күрүнө 33,0 муң тонна тарын, 2,5 муң тонна погаштарын, 24,6 муң тонна ээти, 28,8 муң тонна сүтү, 1325 тонна дүктү (арыг дүк-биле), 26,5 миллион борбак чуурган садар болгаш доктаатынган планда ажыр: тарын — 3,0 муң тонна, погаштарын — 500 тонна, ээти — 100 тонна, сүтү — 300 тонна, дүктү — 5 тонна, чуургаларын — 0,5 миллион борбак хой кылдыр садар.

Нийтинин мал ажылгыла 235 муң тонна сизгени, 100 муң тонна сенажы, 465 муң тонна силосту, 10,0 муң тонна витаминиг сизгелгенин белеткээр.

Совет Тываның 40 чылдыг уткүшүр күрүнө чуургалар сандырын талазы-биле беш чыл планын, күрүнө дүк садар талазы-биле 1984 чылдын болгаш беш чылдын дөдө хандырынын планын күөсүдир, 60 чылдын 9 айларының өт садар планын 101 хуу, сүтү — 102 хуу күөсүдир, алыгын 80 хууун белеткээр, кышка уду мал камгаштарын септелгенин ботунезин дооар.

Мал кыштагылашканын организациялар өртүрер, 1983 чылдың деңизинде мыйгысты бода малдың баш санын 3,0 хуу, оң иштинде инектерин — 4,0 хуу, хой, өшкүтү — 2,0, хаванларын — 6,0, чылгы малдың — 3,0, куштарын — 2,0 хуу өстүрер.

Түрүр 100 малдан ортума-биле 80-ден азыраак ас бызыны, 85 алай, хураганын, 80 куууну, 1200 хаван оодарын алың болгаш мени дооруктар. Инек ботунезин 1350 кг. сүтү саар, хойданна 2,22 кг. дүктү кызыраң, төрүр дагаданна 215 чуурган алың.

Бө чылдын апрель 1-те чедир чазын чажар культуларын бот ботү үлөдирерин тарымынын чогурун кондичагына чедир, хөвү ажылдарынын өргөдиринге чедир көдө ажылчын технологиян белеткээрин дооар.

Машина-трактор паргынын чылда ортума-биле кылдыр ажылды 2 хуу бедир. Кызыр-чар материалдарын 5 хуу, электри энергиязын 3 хуу камнап алың, артык кезектерин болгаш септеге материалдарын чарыктарын 1,5, одаар чүдүлү — 3, туду материалдарын — 0,5 хууун доктааткан нормативтерге уду кызыраң.

Күш-ажылдың будурукчулугун планда ажыр 1,0 хуу бедиринин болгаш продукциянын ботунезин 0,5 хуу немештир чигелдирин күөсүл-биле агроулетпүр комплексиңиң шугуу-биле 1,1 миллион рубльдин продукциязын болгаш 0,7 миллион рубль арыг орулганын, оң иштинде совхозтарга 0,9 миллион рубльдин продукциязын болгаш 0,6 миллион рубль арыг орулганын немей алың.

Мелиорациянын болгаш суг ажыл-агыйынын министр-возун коллективтери сугаттыг 1300 гектар чаа черлерин ажылдагы кызыраң, 900 гектарга чаартылганы кылың, суу чок 55,0 муң гектар одаар-бедир черлерин сугалдыраң.

Күрөкселхотехниканын будурулгелеринин коллективтери совхозтарга бар трактор паргынын 55 хууун азыраак ас, оларын иштинде К-700 болгаш Т-150К деп бүгү тракторларын, а ол ышмак 670 автомобильди, тараз ажал алың 320 болгаш мал чени белеткээр 130 комбайнын, бүгү сугаттыла техниказын, саалда болгаш соодуучу херекселдерин, АВМ-нер агрегаттарын, мал чеминерин херекселдерин болгаш нефть-скалд дөдөсүлгенин шугууун техниктиг ажаалда-биле хандыраң. 4,2 муң баш мал кирер мыйгысты бода мал фермаларын, 1100 баш хаван фермаларын комплекстиг механизастар, мал чеминин 2 цегин ажылдагы кызыраң.

Алде продуктулар өргөдиринин будурулгелеринин коллективтери чаа дүжүтүң таразын соксал чокка чүлөп алың, ону ботунезин кадагаларын, 37,5 муң тоннадан азыраак ас комбайнларын будурун хандыраң.

Мал ажылчын министр-возунун системаның ажылдакчыларын 2100 гектар шөгө маштарын олдуртуп, 310 гектар черге шөгө камгаштарын ышк курлавырларын тургузар, республиканың хоорайларын, районнар төптөрүн болгаш суурларын нуганчыларынга ажылдаар 30 муңдан азыраак ас мал маштарын өстүрер.

Анын-тышкы ажылчын өргөдиринин ажылдакчыларын күрүнө өдү, алыгын болгаш өскө-да чиг-эти дужаарыңа планынын ажыр күөсүдир, 49,0 муң рубльдин бараанын продукциязын планда ажыр сайгарар.

Транспорт болгаш харылза

талазы-биле

Улус ажыл-агыйынын болгаш чонун хергелдерин транспортун база харылзазын бүгү хевирлерин биле улам долу хандыраң чедир алың. Нийти ажылдадын автомобиль транспортунын будурулгелери чүк сөөртүлгезинин болгаш пассажир аргыштарынын планын 60 чылдын декабрь 31-ге чедир күөсүдир, планда ажыр улус ажыл-агыйынын 13 муң тонна чүгүн сөөртүр, 66,5 муң пассажирын аргыштыраң. Пассажирлар аргыштар тарызы-биле беш чылдын дөдө чылынын планын Совет Тываның 40 чылдыг чедир күөсүдир. Күш-ажылдың будурукчулугун планда көрдүнгөсүн ажыр 1 хуу бедир, чүк сөөртүлгезинин база пассажир аргыштарынын ботунезин 0,5 хуу немей чигелдир, 130 муң рубль арыг орулганы немей алың. 1983 чылдаагы денээр чүк автомобильдеринин техниктиг бел чөдүүнүн коэффициентин 4,6 хуу, автобустарын — 10 хуу, орукка оларын чорутурун үргүчүлгөсүн — бир хуу бедир. Чаа техника болгаш мурнакы технология талазы-биле 53 хемчеглерин непердир, оң күөсүл-биле чылда 28,5 муң рубль түнүг экономиктиг ажылчын чорукту чедир алың.

Кадыг шыгылыг 53 километр автоорукту тудар болгаш ажылдагы кызыраң.

Хем транспорту-биле чүк сөөртүлгезинин планын бө чылдын октябрь 5-ке чедир күөсүдир, улус ажыл-агыйынын 2,5 муң тонна чүгүн планда ажыр дажылгаар. Күш-ажылдың будурукчулугун планда ажыр 1 хуу бедир, планын ботунезин 0,5 хуу чигелдир, 4,5 муң рубль арыг орулганы немей алың. Судналарын эжиндирин ажылдаар кылдыр хуулааның 7 хуу өрте белеткээр.

Агаар транспорту-биле пассажир аргыштарынын планын бө чылдын декабрь 29-ка чедир күөсүдир, планда ажыр 1000 пассажирын аргыштыраң. Беш чылдын дөдө чылынын улус ажыл-агыйына ужу чүдүлү ажылдаарынын планын СЭКП-ниң составында Тываның ажи тура-биле каттышкан хуундан бөөр 40 чылдыг чедир күөсүдир. Күш-ажылдың будурукчулугун планда көрдүнгөсүн ажыр 1 хуу бедир, ужу чүдүлү чүк сөөртүлгезинин ботунезин 0,5 хуу немей чигелдир болгаш 50 муң рубль арыг орулганын алың.

Харылзазын ачы-дуза чедиринин бүгү хевирлеринин талазы-биле планын бө чылдын декабрь 30-ге чедир күөсүдир, 30 муң рубльдин ачы-дуза чедирлгенин планда ажыр чонга хандыраң. Күш-ажылдың будурукчулугун өстүреринин планын 1 хуу ажыр күөсүдир, харылзазын ачы-дуза чедиринин ботунезин 0,5 хуу немей чигелдир болгаш 19 муң рубль арыг орулганын алың. Кымыл хоорайга 1000 номерлерди автоматтыг телефон станциязын ажылдагы кызыраң. Хандагы-Мугур-Асы аразына радио-релегит шугуун Совет Тываның 40 чылдыг чедир ажылдагы кызыраң, «Экран» системанын хуулээп алың болгаш дамчыраң 10 дериглерин өтөөр, ажылдадын өгөдөр.

Транспортун болгаш харылзазын будурулгелеринге доктаатынган даалгаларын ажыр автомобильдерин 730 комплект дугуйларын, 400 тонна бензинин, 230 тонна дизель одаар чүдүлү, 130 муң рубльден азыраак ас түнүг материалдарын болгаш артык кезектерин камнаар, ажил шагынын чидирин 10 хуу азыраак чедир алың. Экономика талазы-биле 120 муң рубль ажылчын 310 чогаалдык саналдарын будурулгелер непердир. Массалыг профессионал 310 ажылдакчыларын белеткээр, 350 кижини мергежилди бедир.

Садыг болгаш ниитинин чемне-нилгезинин талазы-биле

Үрмектен садар бараан саарылгазын күрүнө планын бө чылдын декабрь 30-ге чедир күөсүдир, чонга планда ажыр 400 муң рубльдин бараанынын садар, 2,4 миллион рубльдин бараан курлавырларын немей дилет тынар. Бараан сайгарылганын чарыктарын планда ажыр 0,5 хуу кызыраң болгаш 20 муң рубль арыг орулганы планда ажыр алың. Нийтинин чеменинелгенин нийти саарылгазына бодурун будурун продукциязынын үлүн 78 хуу чедир. Бараан-материалдыг үлөтүг удуларын бүгү кадагаларын хандыраң. 1200 муң киловатт-шак электри энергиязын болгаш 380 тонна чижек одаар чүдүлү камнап алың.

Нийти-биле 1700 дөдөсүл метр шөгүтү магазинин, 12,6 муң дөдөсүл метр бараан скадларын, 1500 тонна погаш картофель шыгдар черлерин ажылдагы кызыраң. Садыг-технология херекселдерин 445 единицанын непердир. Садыг алыччыларын доктаандыраң арга-биле бараанынын садыгынын 50,0 хуу чедир. Белеткелдерин чыл планын бө чылдын декабрь 23-ке чедир күөсүдир, 280 муң рубльдин көдө ажылчын продукциязын болгаш чиг-эти планда ажыр садып алың. Дуузал ажыл-агыйларыңа 160 тоннадан азыраак ас коң ээти будуруң.

Социалисттик хуулээлгелерин республиканын будурулгелеринин болгаш организацияларын, совхозтарынын коллективтеринге чугаалажып көргөн болгаш хуулээп алган.

СЭКП обкомунун бюрозунун, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин, профбөлчөвүлелдин болгаш ВЛКСМ обкомунун каттышкан хуралыңа бадылаан.

Массалыг профессионал 605 ажылдакчынын өөдирин белеткээр, 400 кижини мергежилди бедир, 1983 чылдаагы денээр ажил шагының чидирин 20 хуу кызыраң. Совет Тываның 40 чылдыг чедир чонга 300 муң рубльдин бараанынын планда ажыр садар, 2 чаа магазинин ажылдагы кызыраң, 11 магазинин чаарты дерир, алыгын чиг-эти белеткээр талазы-биле чыл планын күөсүдир.

Чонун амыдырал хандырылганын болгаш чуртталга-коммунал ажил-агыйынын талазы-биле

Амыдырал хандырылганын чыл планын бө чылдын декабрь 31-ге чедир күөсүдир болгаш немелде ачы-дуза чедирлгенин 5 муң рубльге көргүзүң. Чонун киж ботунезинге онаштыр ачы-дуза чедирлгенин хемчазын 1983 чылдаагы денээр, 1 рубль 45 копейка өстүрер. Ачы-дуза чедирлгенин 13 чаа хевирлерин шийгээдир алың болгаш ажылдагы кызыраң, чаа дериг-херекселдерин 96 единицанын тургузар.

Күш-ажылдың будурукчулугун планда ажыр 1 хуу бедир болгаш чонга 52 муң рубльдин немелде ачы-дуза чедирлгенин көргүзүң. 120 муң киловатт-шак электри энергиязын, чижегеп алган 102 тонна одаар чүдүлү, 4 тонна кызыр-чар материалдарын камнап алың.

Совет Тываның 40 чылдыг чедир үлөтпүр будурулгелеринге комплекстиг 3 пунктун ажылдаң, көдө черлерге хеп аймактын химиктиг асгалгазын талазы-биле ачы-дуза чедирлгенин шийгээдир.

Коммунал ачы-дуза чедирлгенин кал хевирлеринин болгаш чуртталга бакшыларын септөөринин талазы-биле чыл планын бө чылдын декабрь 26-ка чедир күөсүдир. Күш-ажылдың будурукчулугун планда ажыр бир хуу бедир болгаш 70 муң рубльдин коммунал ачы-дуза чедирлгенин немей көргүзүң. 500 муң киловатт-шак электри энергиязын, чижегеп алган 46 тонна одаар чүдүлү камнап алың. Совет Тываның 40 чылдыг уткүшүр хоорайларын болгаш чуртталгалыг черлерин чаагайдыраң планда погашчыларын талазы-биле хемчеглерин боттандыраң, хоорайларга болгаш чуртталгалыг черлерге 80 муң дөдөсүл метр ажыр автооруктарын тудар болгаш септээр. Экономиктиг ажылчын 6,3 муң рубль чаартыкчы саналдарын шийгээдир.

Амыдырал хандырылганын болгаш чуртталга-коммунал ажыл-агыйынын будурулгелеринге болгаш организацияларынга массалыг мергежилдерин 335 ажылчыларын белеткээр, 560 ажылдакчыларын мергежилди бедир.

Улус өөредилгезинин, культураның болгаш чонун медицина хандырылганын талазы-биле

Школарга, өөредилге черлеринге болгаш профтехучилищелерге өөредилге-кыжылдыгылгит ажылда сайгарылгычтар, өөредилгелерин болгаш студенттерин ийи-политиктиг, күш-ажылчын болгаш төлөпиг аажы-чаа кижинилгезин, эстетиктиг болгаш күш-ажыл сайгарылгит экижидир хандыраң. Дөдө болгаш ортумак өртемниг специалисттерин, массалыг мергежилдерин ажылчыларын белеткелерин шынарын бедир. Ажылчы чоннарын идея-политиктиг, күш-ажыл, аажы-чаа болгаш эстетиктиг кижинилгезинге культура бакшыларын, кинотеатрларын, музейлерин, культура болгаш дыштанылга парктарын, концерт шөлдерин ажылчын ачыгдар. Бедир уран-чечен чогаалдарын тургузарын, чонун культурулгит хандырылганын экижидиринге Чогаалчылар, Чурукчулар, Композиторлар өлөдүлдеринин, театр болгаш филармония коллективтеринин күжүннү кыныраң угулар. Культура алаан черлерин ботты-ынтыр уран чүдүлү массалыг чорун хөгжүлгөсүн чедир алың. Ажылчын чоннарын кадың камгаштарын экижидир хемчеглерин боттандыраң, профилектика болгаш эмнелге-кадыкшыла хемчеглерин чорударынын шынарын бедир.

Көдээге шеф дузазы

Үлөтпүр, тудуг, транспорт, амыдырал болгаш садыг хандырылганын, коммунал ажыл-агыйынын, өскө-да адырларын, будурулгелерин болгаш организацияларын ажылдакчылар мал чеминерин белеткээрине, тараз культуларынын, картофельдин болгаш погаштарын ажаалдагына, агроулетпүр комплексиңиң объектилерин тударыңа, өскө-да орулгаларын шийгээдиринге алыскайлыг кырышкан турарын чедир алың.

Хакас автономнуг областың ажылчы чоннары-биле социалисттик чарытын уламчылаар.

«Бардык совхозтун төү Саадат-Тек суурда аш-чем магазининин коллективинин аялы максалдыг. Садыг шугуунун хоочун Нина Георгиевна Миллер удурунча бө магазининин садыкчалары көдө чонун аш-чем бараанынга хергелгенин долу хандыраң дөдө кызымак ажылдап туралар. Деминге — күштүг. Анык садыкчалар Лидия Сарыглар, Долаана Күжүгет, Лидия Монгуш олар дагыныкчы хоочун элдин байлак арга-дуржулазын дөдөсүн, садыкчынын мергежилди чыккытарын шийгээдир ай туралар.

СЭКП Төп Комитетинин «Нийти билгит болгаш профессионал школаның реформаның кол улагышкынарын» төлөвисинин бистик республиканың башкылар коллективтери өзиг чүдүлүтүп үнүшкү-биле хуулээп алган болгаш ук төлөвисин ханы сонуурал-биле чугаалажып көрүп, боттарынын санал-оңалын кырып туралар. Тыва АССР-ниң Чырымышкы министр-возунга хой сангыг чагалар ажылчы чонга, хоочун башкылардан болгаш улус өөредилгенин өскө-да ажылдакчылардан кызыраң турар. Коммунисттик партиянын, Совет күрүнениң улус өөредилгенин ажылдакчыларын дугайында ада сакыш садыкчынынга өөрүп, четтирген илергейлел, улам-на эки ажылдаарыңа сорук кырыгын бикип туралар.

Танды районун Межелет ортумак школанын күш-ажыл башкызы, 30 чыл хире башкылап ажалдап келген дуржулгалыг педагог Г. Б. Некрасовтун бистиктиг мындыг: «Школа реформанын төлөвисин биле таныжып, ону ханы сайгарып болзат, конуг-ла сонуургадым. Бо чонга документтин «Күш-ажылчы кыжылдыг, өөредилге, профессионал улагышкы» деп кезээне кылды-бир ажылчын арга-чүмелин катсыма деп күөдөлгит мен». Георгий Боричевтинин саналдап турары болза, Кызылдың педагогика институтунун базасында күш-ажыл өөредилгенин башкы кадрларын белеткелгенин кызыраң салгып, оларын белеткелгенин будурулгелерин дуржулгалыг специалисттерин кырыштыраң чугула. Ук институттун физика-математика факультетинин 4-5 курстарына күш-ажыл башкыларынын белеткелгенин чорутса кылдыг деп ол саналлап турар. Ол курстарын студенттеринге күш-ажыл өөредилгенин башкызы деп чугула мергежилди немей өөртөс эки деп хоочун башкы саналдагы кырың.

Сентябрь 1-ини хүнүн бүгү улустун байырламы — Би

ШКОЛА КАНДЫГ БОЛУР УЖУРЛУГУЛ Школа реформазының дугайында төлөвисинде чугаалажып тур бис

«Школа болгаш профтехучилище директорларын өөредилге-кыжылдыгылгит ажылдагы организастарына чогадыкчы. Бу-биле ажылдаарыңа таарымчалыг байдалды тургузарың-биле, «Эрлени башкылар хуулээп» өөрүп шугуун саны» азыраак хандыраң чугула» деп ол төлөвисин билгитингел. Өөредилге программаның буугаар директор неделада 12 шакты, азы хүнүн-не 2 шак

«КОСМОС» ПАВИЛЬОННУН
ЧАА ДЕЛГИРИ

«Космонавтика» — тайбыңче болгаш депшилгеже орук. ССРЭ-ниң Москвада Улус ажал-агыт чедишкениниң делгезинде «Космос» павильонун чад делгири кыймыры ынды. Павильон ада-чурт космонавтиказын хоскуда төөгүзү, Чер чогуунуң делгезин, Айны болгаш хун системаның планеталарын өрөңир талазы-биле чедишкенини көрүктүргө тааныштырып турар. Ында делгез, лизм-бүрү хергелдерге ажылаар кылмал эдеринчилер, космос корабилер, орбита станциялары, космоска шынчилелдер чорудар аппаратура болгаш инструменттер кезеде улут сонургалды хайныштырып турар.

Бистин хүнеривисте космонавтиканың улус ажал-агыт ужу-дузаның айтырылганын онзагай кичээни салган. Эртемденерин саананың эзулар алмаш, космонавт Черин өрөңир көрүрүн түңгедерин ажал-агыттын экономикаын ажык көдө болгаш ыш ажал-агыттын, далайларын ажык куралдарын тодарылаарына, географияга, долгандар турар бойдузду контролдаарына чыл салымда чүс-чүс миллион рубль чеди болур. Космонавтика эртемниң чад адырларын: спутниктер метеорологияны, космикте экологияны болгаш медицинаны, космикте геологияны болгаш картографияны база өске-даа адырларын тыштыгына болгаш хоскутуругу таарымчалык байдаларын тургускан. Космос онзагай технология байдалды берип турары-биле холбаштыр оң-биле кады чад-чаа агараларын дилеп тывары амыг үеде ийдемейл чоруп турар. Космоска технологиялар шенелдер кылып, экижикти шынарларды материалдарын деңиз чок чорукту байдалдарына алмаш талазы-биле совет эртемденер улут дуржулгалыг.

ЧУРУКТА: «Космос» павильонунуң делгирлеринин бирээни.

А. ШКОЛИННИН ФОТОЗУ.
СЭТА-ның фотозинамасы.

МЕРГЕЖИЛИНГЕ БЕРДИНГЕН

1963 чылдың күзү. Дүжүт аяарынын үең чогуштал орган. Ынчан Күн-жизаа Монгуш Кызылдың садик-кооператив училищенин поварлар салбырын дооскаш келгире, совхоз дирекциясы Улут-Ховунун хову-трактор бригадасына ажалдаары-биле чоруткан. Хову турлаанга поварларга бир лизм болган. Кылып чедми-даа үстү бээр. Ол үеде аш-чемин повар боду чедиш алыр. Чамдыкта «кылан чедим» шыры багай» деп механизаторларга чемелди-даа бээр. Ынчалзажок алы-ындын басык турушту, дымнагыр, биче сеткилдиг

болгаш билин амыдыралга ол көргүзүп шыдаан. Хову-трактор бригадасын-га К. Монгуш үш чыл поварлааш. Ак-Тургу суурда столоваяга ажылдап кирген. Ол столоваяга 17 чыл ажык поварлаан. Бо үелерин иштинде чеменилге черин эки-жидип, ажылды сеткилдиг. Чөм белетээр улут печканы совхозтун шевер ажылчына-ры Дырыскын-оол Шына-лар, Достай-оол Ыдам-Чай оларга ылдырткан. Столо-вааның сеткилдиг чылдың чорудар болгаш чонга таарымчалык байдал тургусту-ган. Совхоз аш-чем-биле эки хандырып турар. Сто-ло-

ваа чогуунда чад кудукту ажылдап кырген. К. Монгуштуң эртелекчи-лөөн бо столоваяда беш кикин ажылдап турар. Ки-жи бүрүзү күш-ажаадын са-гылга-чурмуң сөөлү үеде экижиктен. Ында ажыл ша-гындан озаалдар, корум-чу-рум хажыдар кики чок. Ду-залакчы повар Светлана Дорта, аштакчы Анай Кара-монгуш, тааныл Таян Ыдам-Чай оларын ажылдап турары эки. Күнэзмаа Монгушова хей-тиничи ажылдарга база ийдемейлиг.

С. СОТНАМ.
Улут-Хем район.

АЙТЫРЫҢАР, ХАРЫЫЛАП БЕРЭЭЛИ

Ажылдап турган не чаш уругулт апарганда, уруун хар чедир азыраары-биле 30 рубль дузаламчыны алыр болгаш. Ол-ла не дерт уругулт болгаш, олары сес хар чептээде 12 рубль пособие-ни алыр укурду. Бо ашпа-зын катал төлөр бе? Бис-тинде ол дузаламчы ашпа-зын чүгүл кайы-бирээзин ал-зын дээр. Ол шын бе?

В. ООРЖАК.
М. САРЫГЛАР.
Л. ОНДАР.

Сут-Хол району «Алдан-Мадар» совхозтун ажыл-чарыштары.

Харым: ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң 1974 чылдың сентябрь 25-те Чарынын эзулар чегей хандырылгалыг ө-бүлелерин уугуларына ай санында бээр 12 рубль хемчээлдиг дузаламчыны база. 1981 чылдың январь 22-де СЭКП Т-ниң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Уруглар-лыг ө-бүлелерге күрүнэ дузаламчынын көүдөдир тала, ы-биле хемчеглер дугайын-да» доктаалын барымдаал, нелерге уруун хар чедир азыраары-биле айд 50 ру-бль хемчээлдиг кылдыр до-тааткан, чамдызын төлөр шөлүз ашпазын кайызын-даа катал алыр. Уруглары сес

хар четкиже күрүнөдөн ду-заламчыны ал, ажылдап тур-гар нелерге уруун хар че-дир азыраары-биле айд 50 рубль шөлүз алыр шынтыр-барда, оң кайы-бирээзин алыр дээр дугайында тускай айтышкын чок. Чедим чок ө-бүлелер-ниң уугуларына дузаламчы-нын бээр болгаш төлөр чү-румун дугайында Дүрүмүн 47-ти пунктун эзулар ду-заламчыны алыр кылдыр то-муйлаан соонда, калдыр-бир оңа чылдааганардан ал-баанда азы ындыг дузалам-чыны томуларга болгаш тө-лөр органнарын буруузу-биле албаанда, алыр ужу-руе турган дузаламчы ашпа-зын бээр дугайында негез-н хунден эгелен үш чыл иш-тинде албай турган дуза-ламчы ашпазын төлөдип ал-болурун айткан.

Кадым баксырааш, 1975 чылдан бээр МТМ-де аар-саар ажыл кылбышаан, аш-такчылар турар мен. Тускай хей-хепе хандырай келген. Идик-хепе үс-хир боор чүе-дир. Негерге бербес боор-дур. Совхоз тускай хей-хепе хандырап ирги бе?

Б. ООРЖАК.
Кызыл району «Тилел-ге» совхозтун ажылчыны.

Харым: ССРЭ-ниң Минис-трлер Чөвүлелиниң 1960

ДОЛУ
ОЛИМПИЙЖИ
ПРОГРАММА
ЕЗУГААР

Совет спортчулар Сараевога болур XIV Олимпийжи кыл-кы оюннарга бүгү он хевирге, долу программа эзулар кир-жир, ССРЭ-ниң шилиндек ко-мандазы эң хей төлөөлекчи-лерлиг бооп, аңаа 120—125 атлеттер кирер. Баштай-ла бобслейжлер маргыжар. ССРЭ-ниң Спорткомитетинин болгаш НОК-тун даргазы М. В. Грамов ол дугайын Москвага болган парлаага конференцияга чад дин-чылган.

Олимпийжи командага өв-желешкен чеди республика-ларын: РСФСР-ниң, Казах-станын, Украинаны, Бело-руссияны, Латвияны, Лит-ваның болгаш Эстонияны спортчулары кирер. Чурттуг областарын болгаш хоорай-ларын төлөөлөр география-зы улам калбарган. Шилин-дек командада көдө черлер-ден олимпийжилерин хей бооп турары онзагай. Бистин командазы мурну-дагы Олимпийжи кышкы ою-нарга деңизерге, улам чалыч-казын тодаргай, оң орту-мак назын 22,1 хар болгаш 18—19 харлыг спортчуларын саны дык көүдөң деп, Гра-мов чутаалаан.

Совет командада 8 олим-пийжи чемпионнар болгаш де-легийин 34 чемпионнары бар. Оларын аразында хазычлар Николай Зинатов болгаш Ра-иса Сметанина, комичкилер Наталья Петрусева болгаш Сергей Хлебников, биатлонс-тер Алгимантас Шална болгаш Юрий Кашкаров, фи-гуристер Елена Валова бол-гаш Олег Васильев, шанак-чылар Вера Зозуля болгаш Сергей Данилин, хоккейчи-лер Владимир Третьяк, Вя-чеслав Фетисов, Сергей Ма-каров болгаш өскелер-даа бар.

Спорттун кышкы хевирлери бистин чуртта шаг-шаандап бээр чептергең деп, Грамов чутаалаан. ССРЭ-ниң уласту-рының 1982 чылда Кышкы V спартакиадазын массалык маргылааларын чиккеке алмашта 4 чедир, аңаа барык 35 миллион кижжи киришкен болгаш.

ССРЭ-ниң Спорткомите-дин болгаш НОК-тун даргазы совет болгаш дашкы кор-респондентлерин айтыр-ларына харылаан.

(СЭТА-ның көрр.).

Тайга-сынны
ээлевишаан

Дык хей сонгучулар Кудымкарын чад адресин эзулар сонгудаларга кир-жир: хоорай ол хире өзүп турар. Эрткен чылын аңаа 15 муң дөрбөлчин метр чуртталга бажынар дүж-жаган, ол болза, планда айтылгандай хой.

Мырлай чоокта чад ал-дан өг-бүлө чагайыңды планнаттыган беш кат чуртталга бажыңчы көктүп кирген. «Пермастор» кат-тыкышкынын ажалдак-чылары — сонгучуларын чыгын эзулар ону коопе-растаашкын аргазы-биле ту-дуп тургускан. Хоорукс-ком ол чагыгы дүрген көүсидиринге дузалаан.

Хоорайда колдот тутту-нуп турар беш кат бажы-нар-биле черелештир дуза-лаа ажал-агытлыг тудулар-лыг бажыңчы база тудуп турар. Оларны хоорай-ларын колхозтарын ажал-агытчыларын таарым-чалык боорга, берип турар.

Социал хергелдиг ту-дугуларын графиктен эрте тудуларын тудуужулар база оралдажып туралар. Чи-жээ, микрорайоннарын би-рээниңе улавас 320 орун-нуг уругулт комбинат дүж-аар.

Р. ТРУСОВ.

Кадыкшыдылга
оруу

Корак тундраның ырак-уак суурларыңче округ эм-нелеринин стоматолог-эм-чилеринин бригадалары орукту ажыкташар. Олар эңке сонгу талазы Пен-жино районга барган, эм-нелге курстары эртерип, консультацияларын кылып, медицина темазына лек-цияларын номчаан.

Тундрада ол чер чуртту-ларын кадыкшылын камта-лаар талазы-биле програм-ма чедишкенин боттанып турар. Ол программаны Ыраккы Чөөн чүктүг бол-гаш Сибириңиң эртемден эмчилеринин киришкени эр-тем-практиктиң конферен-циянын сумелерин эзу-гаар ажылдап кылган. Ра-йоннарын болгаш көдө суурларын-даа дык хей эмчилерин чарткан, чаа-аа эмчилерин туткан. Көдө черлерде дүрген эм-чи дузаламчы көрүтэр

пунктуларын четкизи кал-барган. Көдө медицина-эмчи от-рядтары ийи мал-биле кады көкүп чоруп каларчылар-га бо-ла укудуң чедер бээр. Эмчилер оларга барган, баш удур шынчилелерин кылып, тундраның ажал-агытчыларын амыдырал-чуртталгазы-биле тааныш туралар.

М. ЖИЛИН.

Каскан черлерде
хөөлбектер

Ерей автономнуг областа чад адыр — хөөлбектерге ба-лык өстүрер ажыл сайы-раан. Биробиджан хоорай-дан ырак өвөс черде шаанда дажын казып ап турган улут огордаа сут хөөлбек тур-гузар ажыл калбарган. Аңаа Ыраккы Чөөн чүктө эңке улут дзон сазан бол-гаш толстолоб дээр балык-тары өстүрер деп турар.

Ол автономнуг областа үнелиг балыктарын өстүрер талазы-биле дуржулга чыг-дыган. Бира болгаш Би-жан дээр даг хемнериниң эге баштарында балык өс-түрерин ийи улут заводу ажылдап турар. Олар чыг-

дык-ча Амурнуң хөөлбекте-ринге салыр негиз дээр ба-лыктын 70—80 миллион байлангыштарын өстүрүп берип турар.

В. ГОРЕЛОВ.

Домбайнын
туристичи ат-алдары

Карачаево-Черкес автоном-нуг областың Домбайда ат-алдарлыг апарган турис-чи «Хүнээрэктик шынаа» дээр база база катап ажыттыган.

Ону эде тудуп, чаартка-лың соода эңке каас-чараш болгаш көрүштү, таарымчалыг база апар-ган. Оң хай-даштар-биле домей суур-суур суурла-рының даштык хевирин хевээр аштырган. Алч-чорук кылыртыга ынактар оон янзы-бүрү алыннычи дерилгелерин ап болулар. Олар бедик хай-даштыг черлерге похоттарын дур-жулгалыг инструкторлар-ның удуртулазы-биле кы-лыр.

«Хүнээрэктик шынаа» амгы үеде бистин чуртта болгаш даштык-даа су-ражжаан туристичи комплек-сти тудуп тургузарың

эгезин салган. Ам чылдың-на аңаа 80 муң хире кижжи көдө дымнаштып турар.

Н. СТЫЖКИН.

Аржаан чанында
«өг»

Атнык бурят автономнуг округта «Төрөөн чурт» деп колхозтун кадыкшыдылга чери Угасх дээр аржаан чанында ажыттыган. Оң төвүнде — өг-биле кара чангыс кылдыр тудуп наан улут бажың, оң чанында — хайы болгаш дым ыштар-дан тутулаан бажыңар турар.

Бисте чад тудулар-ла хей — деп, колхозтун туду-болгаш хандырылга теге-ниң начальниги Г. Бадмажа-нов чутаалаар. Урезин кадалаар складты, гаражи ажытталга киригеш, ферманы чаартып туттуус. Ам саанчылар столоваялыг апарган, профилакторийн база ажыттыс. Топ суур-да садик комплекзиниң та-наан салып эгелен бис. Зут-кулей суур чыл ийлен ту-дун-на улам чалыктап ту-рар.

М. ПРУТКИН,
СЭТА-ның көрр.

АНЫЯК МӨГЕ ТИЛЭЭН

Хостуг хурешке амыктар аразында РСФСР-ниң бирги чери даш маргылаа январь 14-тен 26-ге чедер Кострома хоорайга уругулаан. Аңаа бистин республиканың төлө-аа, «Трудные резервы» спорт чөвүлелиниң спортчуу Мер-

ген Чыдым кашпагай, чараш хурешкен, 32 килограмм че-дир мөдөгөргө аразыга арыт тилгелен чедиш ал-ган. Ол ам Осикиниң хоорайга болур девискээр мар-гылаазын киржир.

КОМАНДА ЧОРУПКАН

Дээр хурешке амыктар аразында РСФСР-ниң бирги чери даш Новокузнецк хоорайга болур зона маргылаа-алдыга киржир-биле Тува АССР-ниң шилиндек коман-

МАРГЫЛДААДА ХООЧУННАР

Воллейболга хоочун спорт-чулар аразында Барыш-Чумай районун бирги чери даш маргылаа эртен негизде алган. Ак-Донсурактын Кы-зыл-Мажалыктын, Кы-зыл-Барлык сууруң болгаш СЭКП райкомунуң коман-дары киришкен. Маргыл-дааның түңгедиге Ак-До-вурак хоорайнын хоочун

спортчулары тилгеленер. О. Монгуш, А. Чижов, Д. Саая олар ийдемейл, чараш ойнааны даш тускай шанаалдарга телентиг бол-ганын.

Маргылдаа соонда район-нуң хоочун спортчуларының шилиндек командазын тур-гускан.

А. САРЫГЛАР.

АКСЫ-БАРЛЫКЧЫЛАР ТИЛЭЭН

Барыш-Чумай районун дуржулгелер, абын ор-ганизациялар аразында Со-вет Туванын 40 чыл оюнга тураскааткан кышкы спар-такиадын программазында кирген школарынын хоккей маргылаады доосул-ган. Аңаа киришкен 9 ко-мандаларын аразында Ак-сы-Барлык ортумак школа-зын спортчулары Кызыл-

Мажалыктын № 1 ортумак школын түңгедиге ут-каш, тилгелч болган. Тил-гелч команданың кежигү-чү Геннадий Сарылар «Эң эки халдакчы», Кызыл-Ма-жалыктан Роман Салка «Эң эки вратарь» деп тус-кай шанаалдарын тус-тузун-да чаалап алганын.

Маргылдааның түңгел-де хоккейге районнуң шко-лачыларының шилиндек ко-мандазын тургускан.

А. БЕГЗИН-ООЛ.

БОКС

Совет спортчулар-биле ужуражыр даш келген АКШ-тын боксчлары баш-тайгы шенелде белеткини кылганын. Ийи чурттуг боксчларының эртелекчи маргылаады найысалалыг «Олимпийжи» спорткомле-кенин январь 27-де болур. Олар оң соонда Киевке январь 31-де, Дюнеккге — февраль 5-те барып мар-гылар.

К. ООРЖАК.

Өвүр район.

Харым: ССРЭ-ниң чыры-дышкын министрениң 1977 чылдың январь 5-те бады-лааны «Чырыдышкын ажалдакчыларын шалы-нын төлөр чурумунуң дуга-йында» инструкциясында айтканы эзулар тааным-дарын, аштанчыларын шалынын айда 70 рубльге доктааткан, а район коэффи-циентизи-биле катал айда 84 рубль болур.

Школа болгаш өске-даа ооредиелге черлеринге ажал-чараш болгаш албан-хаак-чыларга алды хүнүг ажал-неделези, а 7 дугаар хүнү дымнашын хун кылдыр хевээр арттырган. Оларын неделяда ажал шагы ийи-ти-биле 41 шастан хей эвөс болур. Ынчалзажок школа та-нымы кижжи дымнашын ту-нде ажалдаан болза, алмин-страция чоокку ийи неделя-нын иштинде оң дымнашын күнде ажалдаан шагын ийи катал улагтырган хемчээлге төлөп бээр.

Школа таанымдарына тускай идик-хеп бээр күш-ажыл хойбулуңда көрдү-мөз.

А. АЖИ,
профоблечувелдиг юрист консультанты.

ЯНВАРЬ 26-ДА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДА

8.00 — «Уе», 8.40 — Эр-теги гимнастика. 8.55 — «Бистин дөдө кады, бис мы-каш, бистен эки кыл», ГДР-ден дамчыдыла. 9.55 — Ки-ножурнал. 10.05 — «Блока-да». Ийги фильм. 11.20 — Телетайлыбыр. 12.05 — Те-лемедээлер. 12.10—14.15 — Часпар. 14.15 — Телемедээ-лер. 14.35 — Индия Рес-публиканың хүнүнге. «Индия-биле ужурамыкта». 15.00 — Киңетир. 15.55 — Документалдыг телефильм. 16.55 — Делегей конкур-дунуң лауреады Д. Гайду-к Фортепианога ойнаар. 17.15 Орус чутаа. 17.45 — Миллионнарын ленинчи университет. «Ийи дегей ийи политика». 18.15 — Веселье нотки. 18.30 — Эр-тем-тайлыбыр фильм. 18.45 — Сонгудаларга ут-күштүр. 19.20 — «Блока-да». 2-ти кезе. Бирги фильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Музыка дугайында» чугаавысты уламчылап тур-бис. 22.55 — Документал-дыг телефильм. 23.15 — 23.30 — Бөгүн дегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДА

8.00 — Эртеги гимнасти-ка. 8.15 — Телефильм. 8.35 — Бойдус эртемги. 4 класс. 8.55 — Эртем-тайлыбыр фильм. 9.15 — Испан дил. 9.45 — Бойдус эртемги. 4 класс. 10.05 — ПТУ су-руударында. А. М. Горь-кий. «На дзе». 10.35 — Ф. М. Достоевский. «Херек үгүлгедиринин болгаш ке-земче». 9 класс. 11.05 — Бистин садымыс. 11.40 — Ф. М. Достоевский. «Херек үгүлгедиринин болгаш ке-земче». 9 класс. 12.10 — Төөгү 7 класс. 12.40 — Ис-пан дил. 13.10 — В. Виш-невский чотгаалчы — ком-мунист. 14.00 — «Хоорай-жылдар». Уран-чечен филь-м. 15.25 — Телемедээлер. 15.30 — 18.00 — Часпар. 18.00 — Телемедээлер.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — Кызыл хоорайнын

БАЗА КАТАП ЧЕМПИОН

БАКУРИНИ. (СЭТА).

Олимпийжи чемпион моск-вич Николай Зинатов 30 ки-лометрге хаактыг чарышка

ону 1 шак 18 мин. 08,9 се-кунда иштинде маңап эр-теп, ССРЭ-ниң чемпионунуң алдын медалын чедип алган.

Страсбургта. «Шилтен-гейм» суг спортунуң орду-зунда эртин турар суга эш-тиринге «Алдын кубок» даш делегей маргылааларына совет спортчулар чедиш-киниги кирижип туралар.

Совет спортчулар дистан-цияларын хей кезинге Францианың, ГДР-ниң, Ита-

лианың, Англинның, КУР-нун, Филиппинның, Инде-ландынның, Люксембургтун эң шыраак шынчилер-биле маргылаага ойнап ал-ганын. Владимир Сальни-ков хостуг стилиге бир кило-метрин дистанцияны — 10 минута 02,71 секундада эртем, бирги черде: Сергей Заболотов оюргаага эш-тинге 200 метрге — 2,01, 56; Алексей Филиков — 100 метринге баттерфай-биле (57,57); Дмитрий Волков — 200 метринге брас-сик (2,21,08); а ССРЭ-ниң шилиндек командазы 4х100 дистанцияны холушак эста-фетазына тилгеленер. Ийги черин алган ГДР-ниң спортчулары барык 8 секун-да чыдып калганын.

4х100-тун холушак эста-фетазына бистин ыстаты-ныс база мурнаа (4,25,55), 200 метрин дистанцияны брас-сик-биле эштинге Лари-са Деревянов (2,35,56) кыг-ла-лаа мурнапкан. Чангыс командада эки Лариса Бе-лохвост оң чүгө 0,12 сек. чыдып калган. 200 метр дистанцияга оюргап эш-тинге Лариса Горчакова (2,17,92) ийги чери элээн.

Ийги черин москвичи Александр Завьялов, үшкү-зүн — Владимир Никитин олар элээш, мөңгү болгаш күер медалдарын чаалап алганын.

онун лауреады Д. Гайду-к Фортепианога ойнаар. 17.15 Орус чутаа. 17.45 — Миллионнарын ленинчи университет. «Ийи дегей ийи политика». 18.15 — Веселье нотки. 18.30 — Эр-тем-тайлыбыр фильм. 18.45 — Сонгудаларга ут-күштүр. 19.20 — «Блока-да». 2-ти кезе. Бирги фильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Музыка дугайында» чугаавысты уламчылап тур-бис. 22.55 — Документал-дыг телефильм. 23.15 — 23.30 — Бөгүн дегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДА

8.00 — Эртеги гимнасти-ка. 8.15 — Телефильм. 8.35 — Бойдус эртемги. 4 класс. 8.55 — Эртем-тайлыбыр фильм. 9.15 — Испан дил. 9.45 — Бойдус эртемги. 4 класс. 10.05 — ПТУ су-руударында. А. М. Горь-кий. «На дзе». 10.35 — Ф. М. Достоевский. «Херек үгүлгедиринин болгаш ке-земче». 9 класс. 11.05 — Бистин садымыс. 11.40 — Ф. М. Достоевский. «Херек үгүлгедиринин болгаш ке-земче». 9 класс. 12.10 — Төөгү 7 класс. 12.40 — Ис-пан дил. 13.10 — В. Виш-невский чотгаалчы — ком-мунист. 14.00 — «Хоорай-жылдар». Уран-чечен филь-м. 15.25 — Телемедээлер. 15.30 — 18.00 — Часпар. 18.00 — Телемедээлер.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — Кызыл хоорайнын

лионер дружиналарың ажалының дугайында да-чыдыла. 18.50 — С. Про-кофьев. Фильм-концерт. 19.10 — «Азияны төвү». 19.40 — Телемедээлер. 19.50 — Чаралдар, реклама.

МОСКВАДА

20.00 — «Тамчыгың уду-нар, чаштар! 20.20 — Айыл чон чоруктун шим-чазынын. 20.50 — Докумен-талдыг телефильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Шунугага четтирдис». Уран-чечен телефильм. 23.10 — 23.45 — Баскетболга ССРЭ-ниң бирги чери — даш маргылаа. Эр улус. ЦСКА — СКА (Киев).

МОСКВАДА